

ГАРНИЙ ДЕНЬ, АБИ ЖИТИ

ПІСЛЯ ПЕРЕМОГИ

Київ
Темпора
2025

Передмова упорядника

Я обожаю свою роботу. Створення сучасної української літературної тусовки – хіба є щось краще? Але сьогодні, в часи повномасштабної війни росії проти України, ця робота не лише цікава, а й дуже відповідальна. Ці слова я пишу якраз після чергового масованого ракетного удару. Загинули люди, багато поранених, зруйновані будинки. Росія нищить нас як націю вже століттями. І особливу увагу приділяє нищенню нашої культури. Ні для кого не секрет, що на окупованих територіях вони палять українські книжки і завозять натомість свою пропагандистську макулатуру. Саме тому сьогодні, як ніколи, потрібно підтримувати своє і своїх. Зокрема і в літературі. Саме це першочергова мета моєї роботи.

У 2023 році вийшла збірка «Гарний день, аби жити». Ця книжка стала свого роду проміжним підсумком

однойменної програми, в рамках якої ми проводимо презентації, діалоги і дискусії з нашими авторами, які вже стали чудовою дружньою спільнотою. До антології увійшло 22 оповідання від 22 авторів, які творять сучасну українську літературу. Збірка присвячена пам'яті Ігоря Мисяка, автора роману «Завод», який воював у лавах ЗСУ і загинув під час виконання бойового завдання. Увесь прибуток від продажу отримала сім'я Ігоря. Разом з літературною агенцією «OVO» ми уклали і видали посмертно його збірку віршів «Ціль припинила існування».

«Гарний день, аби жити. Після перемоги» – це умовний сиквел першої збірки. Більшість наших авторів уявили, яким буде наше життя після перемоги України над росією і злом, яке та творить. А коли перемога настане, буде цікаво ще раз перечитати цю книжку, щоб побачити, наскільки близькими були автори до реальності.

Долучайтесь до нашої спільноти, читайте книжки українських авторів. Адже якщо не ми будемо підтримувати своїх, то хто? Слава Україні! Слава ЗСУ!

*Артем Скорина,
редактор видавничих
проектів, упорядник збірки
«Гарний день, аби жити»*

ЗМІСТ

Передмова упорядника	5
Олександр Бабінський	
Граволі	9
Дмитро Безверхній	
Дороги неба	27
Роман Буданов	
Де ти знайдеш такого ангела	37
Світлана Васильченко	
Портрет невідомої	55
Олексій Вишник	
Одіссея	67
Аліса Гаврильченко	
Колодязь	77
Сергій Демчук	
Переможна ніч	87
Олена Кузьміна	
Привіт, бабусю	93
Поліна Кулакова	
Вітаємо в «Минулогляді»!	101
Марина Манченко	
Пелюстки барвінку	111
Андрій Павловський	
Адаптація	127

Ігор Перенесієнко	
Единбург	139
Валентин Поспелов	
Громадянин	149
Альона Рязанцева	
7 днів	173
Теа Саніна	
Обоє рябое	189
Міла Смолярова	
Шавасана	197
Віктор Янкевич	
Дякую, що живий!	207

Олександр Бабінський

Письменник, психолог, викладач і тренер із soft skills. Народився на Донеччині, здобув філологічну, а згодом і психологічну освіту. Дослідник мови як інструменту впливу на життя людини. Зарекомендував себе як жанровий експериментатор і прихильник позитивної психології. Його письменницькі дослідження в царині чоловічої психологічної прози, а також містики й паралельних вимірів, роблять твори цікавими й непересічними. У видавництві «Темпора» вийшли повісті «Майя» та «ХУМ».

ГРАВОЛІ

Якщо у шляху є серце, то це хороший шлях.

Карлос Кастанеда

Краймир, 28 серпня 2022 року

Переконаний, я не дарма люблю щоденники. Саме любов до них значною мірою посприяла тому, що я вів записи ще до того, як почався весь цей жах. Річ у тім, що події останнього півріччя спонукали нас, Сталкерів і Сновид, до дій. Ми мали *відчувати* і зрозуміти, що коїться зі світом наразі і що коїтиметься з ним далі, та де в ньому місце України. І чи є воно хоча б? Якраз для того ми й вирушили сюди, до Краймиру, місця пам'яті пращурів, місця Сили й налаштування на прийдешні перемоги.

Зі зрозумілих причин не зазначатиму ані наших мирських імен, ані поготів других, справжніх. Також не вказуватиму діяльність чи хоча б кількість. Написане колись буде частиною книжки, можливо, з різними сюжетними лініями, поворотами й подіями, об'єднаними, втім, однією ідеєю. І так само початок реалізації того, чому буде присвячена книжка, покладе якраз опис *дійства* й усвідомлення читачами того, що проявилось в процесі. Тоді, імовірно, про все вже можна буде говорити відкрито. Але поки що – ні. Тому означу лише, що ми – це Учасники запланованого і наш Провідник, основа задуму в принципі. Усі разом ми вирішили зібратися тут і зіграти у граволі. Саме вона покаже нам шлях нашого розвитку, як особистого, так і України загалом.

1

До Високого Турина ми дісталися без перешкод. Наш орендований бусик виїхав із Києва ще зрання, і якщо врахувати кілька коротких зупинок на блокпостах і традиційну каву на «Вог», до місця дістався трохи більше як за дві з половиною години. Гарно.

Дорогою я вдивлявся в соковиті серпневі краєвиди центральної України й не розумів, як люди нехтують такою красою, бо це дивно, як на мене. Вони часто шукають красу, романтику і пригоди на якихось островах, ба навіть на інших континентах, а самі й не усвідомлюють, скільки всього різного й дивовижного ось тут і зараз, прямо під носом.

Водій буса висадив нас на виїзді з села. Далі дороги не було, тож ми мали йти пішки. За задумом наступні три дні нам належало провести в поході, описуючи коло близько п'ятдесяти кілометрів у діаметрі, з фінішем якраз там, де й зупинився шофер. Кожен із нас зібрався до Краймиру з власним скарбом і напрацюваннями. Усіх цікавило, що ж відбуватиметься далі у глобальному розумінні, а тому зрештою можна сказати, що подорож сюди, як і всю граволі, підтримували вищі сили.

Перший день походу – двадцять сьоме серпня – ми загалом витратили на ознайомлення з місцевістю. Не всі присутні були тут раніше, тому нам знадобився час, щоб адаптуватися до землі і спадщини *непрОстих*, а також тутешніх потоків енергії й того, що вони несуть.

Мушу зауважити: про Краймир розповідають усяке різне, я знаю, однак він не такий страшний, як його описують люди, яких він *відкинув*. Проте сюди все ж таки треба приходити вже з певним усвідомленням, і дуже бажано – в компанії таких самих або принаймні схожих у своїх прагненнях людей. І боже збав, на самоті. З ласими до пригод самітниками тут, у Краймирі, всяке може статися. Отож краще не ризикувати.

Загалом, адаптивний час минув без особливих пригод. Краймир прийняв усіх Учасників граволі як годиться, а я, своєю чергою, вкотре мав нагоду вшанувати й подякувати його давнім та вельми войовничим охоронцям із шаблями й на темних конях. А розпочали ми своє вже наступного дня – двадцять восьмого серпня.

Ми почали ближче до вечора, коли сонце сідало за обрій і трохи відійшла спека. Учасники граволі повсідалися на землі так, щоб утворити тілами ритуальне коло, а наш Провідник стояв якраз у його центрі.

Основний запит нашого зібрання звівся до виходу України зі стану жертви. А вже всю наступну граволі повів за собою наш Провідник.

Для початку потрібно було створити трикутник Карпмана. Провідник узяв приготовлені заздалегідь аркушки-картки і швидко написав на них: «Тиран», «Жертва», «Рятівник», «Діти», «Батьки», «Дорослі». Перші три картки він склав в одну купу, а наступні – в другу.

– Нам потрібні троє Учасників, – звернувся він до кола неголосно, та твердо. – І кожен має взяти по дві картки.

Перший Учасник витягнув «Діти» й «Тиран». Отож це верхівка нашого трикутника Карпмана. Другий тим часом дістав «Батьки» та «Жертва», а третій – «Дорослі» й «Рятівник».

Діти / Тиран
Батьки / Жертва Дорослі / Рятівник

Відчуваючи, куди веде своє Сила, Провідник одразу написав нові картки: «Рід», «Тато», «Мама».

– Я відчуваю, – сказав Учасник із карткою «Батьки», – що мені тут чогось бракує... Мені потрібне оце.

Він відкинув картку «Жертва» і взяв нову – «Рід», немовби об'єднуючи таким чином обидва написи й даючи дорогу родовій силі. Наступний Учасник теж відмовився від картки «Рятівника» і залишив собі тільки «Дорослих», а потім узагалі змінив позицію у фігурі. Схоже діяв і третій Учасник, позбувшись за іншими картки «Тиран».

Тим часом до граволі приєдналися ще двоє. Вони взяли собі «Тато» і «Мама» та притьма стали обличчями до «Батьків».

Всі ці оновлення почали формувати якусь нову фігуру, отож початковий трикутник поволі перетворювався на щось інше:

**Дорослі
Діти
Тато Мама
Батьки / Рід**

Провідник уважно вивчав зміни. Він неквапом ходив довкола Учасників і роздивлявся «новоутворення».

– Чому ви дивитеся на «Батьків»? – спитав він у «Тата» й «Мами».

– У «Роду» багато горя, я це відчуваю, – відповів йому «Тато». – Тому ми постійно дивимося в минуле, а не в майбутнє.

Провідник ступив кілька кроків довкруг, а потім звернувся до «Дітей»:

– Що ти відчуваєш до «Батьків»?

– Я мушу їх урятувати, – сказав Учасник із карткою «Діти», – бо залежу від них.

Провідник написав картку «Співзалежність» і поклав між «Татом», «Мамою» й «Дітьми».

**Дорослі
Діти
Співзалежність
Тато Мама
Батьки / Рід**

Далі все на кілька хвилин ущухло. Учасники граволі ніби налаштувалися на відомий тільки вищим силам лад.

– Я відчуваю до неї... відчуження, – раптом сказав «Тато» й показав на «Маму».

– У мене до нього те саме, – відповіла «Мама», – а ще – незахищеність...

– А я відчуваю тиск у спині, – повідомив Учасник із карткою «Дорослі». – Це схоже на гординю...

Провідник написав на аркушику «Гординя» й поклав його між «Дітьми» й «Дорослими».

**Дорослі
Гординя
Діти
Співзалежність
Тато Мама
Батьки / Рід**

Далі до фігури, що знову почала трансформуватися, долучилася ще пара Учасників із загального кола.

Один узяв собі картку «Гординя». Інший – уже згадану «Співзалежність», і щойно він притиснув папірець до себе, з ним почало щось відбуватися.

– Я хочу втекти від співзалежності, – сказав Учасник. – Я хочу бути відкритішим до світу. Саме в цьому я відчуваю легкість... Я хочу іншого. Я хочу довіри. Я вірю... Я довіряю... Я... Я – ніби якась базова довіра до світу...

Провідник записав це на окремій картці та простягнув йому.

«Гординя» так само відчула внутрішню метаморфозу. Замість зверхності, зневаги та інакшості вона воліла бути разом з усіма, бажала підтримувати їх, додавати наснаги йти далі.

– Я знаю, – сказав Учасник-«Гординя». – Я тепер воля, справжня воля.

Провідник занотував «Волю», віддав нову картку колишній «Гордині» та пильно роздивився трансформацію.

**Дорослі
Воля
Діти
Базова довіра
Тато Мама
Батьки / Рід**

4

Сонце потроху сідало за небокрай, проте ніхто з нас не відчувавплину часу. Разом ми створили коло, яке

ніби вирвалося за межі часопростору. Нас не цікавило нічого, крім граволі. Душею й тілом усі ми перебували в моменті та у процесі.

Роздивившись уважніше й відчувши нову конфігурацію, «Тато» і «Мама» сказали, буцімто відчують, що «Базова довіра» зараз має перетворитися на щось геть інше.

– Гаразд, – погодився Провідник. – Тоді я питаю в «Базової довіри»: хто ти зараз?

– Я – та сама «Базова довіра», – відповів йому Учасник, – і я не хочу змінюватися. Я є я. Але я мушу піти... Тобто на моє місце має прийти хтось інший. Хтось доречніший.

– А хто має бути на твоєму місці? З ким ти взаємодієш?

– Це має бути любов.

Провідник тут-таки написав картку «Любов», і замість «Базової довіри» у фігуру граволі зайшов новий учасник.

Поки все це відбувалося, «Тато» й «Мама» помінялися місцями зліва направо. Далі вони стали обличчями до «Любові», а та, своєю чергою, повернулася лицем до «Дітей». Вийшло, що «Мама» з «Татом» дивляться на «Дітей» крізь «Любов». «Діти» повернуті до «Волі», а от «Дорослі» – обличчям уперед, спиною до інших.

Дорослі
Воля
Діти
Любов
Мама Тато
Батьки / Рід

– Я вас тримаю, – сказала «Воля» «Дітям». – Ви мені підкорюєтеся...

– Так, я це відчую, – відповів Учасник-«Діти». – Та цього замало. Перед тобою має бути ще хтось, хто буде тобі за помічника.

Тим часом Учасник, який вийшов із фігури з карткою «Базова довіра», зненацька віддав її Провідникові і сказав, що знає, де тепер має бути.

– Хто ти? – спитав у нього Провідник.

– Я – знання, – відповів він, швидко отримав папірець і став на нове місце.

**Дорослі
Знання
Воля
Діти
Любов
Мама Тато
Батьки / Рід**

5

У граволі утворилася дуже цікава ситуація: «Батьки», «Мама» з «Татом», «Любов» та «Діти» дивляться у спину своїм наступникам. І лише «Воля» зазирає в очі «Знанням». «Дорослі», які стоять у голові нової фігури, теж дивляться перед собою.

– Чому ти дивишся на «Знання»? – спитав Провідник у «Волі».

– Я повинен розібратися з дечим, – відповів Учасник.

– Добре, – сказав Провідник і підійшов до «Знання». – Що в тобі є такого, що «Воля» прагне з тобою розібратися?

– У мені багато всього, – спокійно промовив Учасник і показав пальцем на «Волю», – але вона не хоче мати зі мною справ.

– Це правда?

– Так, – відповіла «Воля». – Я маю бути легкою та стрімкою. Це мені дає той, хто стоїть позаду.

– Це «Діти»? – спитав Провідник, щоб переконатися.

– Так.

– Ми з «Волею» пов'язані легкістю, – додав Учасник із карткою «Діти».

Провідник знову підійшов до «Знання».

– Що ти зараз відчуваєш? Може, тобі чогось бракує? Можливо, тут мусить бути ще хтось?

– Так, – погодилося «Знання». – Тут є місце ще для одного.

Учасник із карткою «Дорослі» підняв руку:

– Я хочу повернутися й подивитися, що відбувається.

6

Один із незадіяних у граволі також підняв правицю.

– Я маю зайти до фігури...

– Чи знаєш ти, де стати? – спитав Провідник.

– Так. Між «Дорослими» і «Знанням». Я візьму їх за руки, зазирну в очі...

Провідник поцікавився в Учасників, чи згодні вони на таке, і ті кивнули. Далі вони втрюх подивилися одне на одного.

Дмитро Безверхній

Письменник, історик, учитель історії. Народився на Черкащині, в селі Паланка. Нині працює вчителем історії та правознавства. Переможець літературних конкурсів «Це ж елементарно, сер...», «Подвійні 20-ті» та ін. У видавництві «Темпора» вийшла «уманська трилогія»: «Порцеляновий погляд», «Порядні пані вмирають самотньо» та «Імперія одноденок».

Дороги неба

– Знову болить?

– Ні.

– Брешеш!

– Трохи...

– Давай допоможу, – Марта не змогла сховати переможної усмішки, допомагаючи матері з одягом. «За ці роки я вже добре знаю, коли настають твої кепські дні, а коли втручатися зайве». – Ось так, – примовляла дівчина, допомагаючи просунути руку крізь рукав рожевої атласної сорочки. Порожній же рукав вона неспішно скрутила в акуратну рурочку, пришпиливши її біля плеча невидимкою – вийшов такий собі трояндовий бутон, що ніби ось-ось мав розквітнути-розпуститися, але завжди лишався пустоцвітом.

Жінка подарувала доньці вдячний погляд, підводячись із ліжка.

– Решту сама?

– Ще питаєш? Сьогодні без протеза, – Маргарита попростувала до сусідньої кімнати.

– Ну звісно, – поблажливо мовила Марта. – Сьогодні ж *цей* день.

– Не заkochуй очей.

– Я не... – хотіла було заперечити дівчина.

– Мені не видно, але знаю, що ти це робиш просто зараз. І щічки теж надувати не потрібно.

– Ну мам.

– Ти все перевірила в мережі? – озвалася жінка, ладнаючи зачіску.

– Так, – Марта засвітила екран телефона відкриваючи потрібну вкладку серед збережених. – Ми встигаємо.

Літня спека прийдешнього дня вже почала просочуватися до будинку, вервечками нанизуючи на сонячні промені сни – тужливі, веселі, химерні, забуті. Фіранки трохи колихалися від ледь відчутних протягів. Довколишню сільську тишу час від часу краями далекі звуки косарок, голосіння півнів, сварки сусідів.

На сніданок не було часу. Взяли натомість із собою плетену корзину, а в неї нехитрі наїдки: свіжого хліба, огірків, смаженої ікри вчора виловлених карасів, доклали ще помідорів, гроно ягід, кусень сиру.

Іти недалеко. Крокували неспішно – стежиною за городи, до лісосмуги, що міражила віддалік. Далі треба було перейти залізничні колії біля станції, на якій поїзди ніколи не робили зупинок. Обігнути озеро, обсіле кумкотливими жабами й старими рибалками.

Діди з вудками поштиво підіймали солом'яні брилі, бачачи ранкових мандрівниць. Казали щось про рибу й сонце, чоловіка і Бога, небо й землю, перекрикуючи галас жаб. За озером дорога пішла вгору, вужчаючи та перетворюючись на зміїсту стежину на пагорб.

– Нарешті, – видихнула Маргарита, відсапуючись. – Майже прийшли.

Щороку цей маршрут ставав для жінки все важчим. Те, що раніше було легкою прогулянкою вихідного дня, з часом перетворилося на тяжкий шлях – на прощу, хрестовий похід до власних споминів. – Хіба ж не дивовижа? – задивилася на пагорб, підносячи здорову руку козирком до очей.

– Справді гарно, – погодилася Марта, підтримуючи матір за стан.

– Уяви, колись, як я ще була геть малою дитиною, там стояв будинок. Одинока хатка у височині, вкрита тиньком, білена зморшкуватими руками тітки Кизилихи. Навіть городу не було. Тільки крихітне тім'ячко-подвір'я, оперезане плетеним тином, маленький хлів на дві кози й четверо курей, лавка й багато мальв. Ото була краса! Баба водили мене туди, як треба було занести Кизилисі крупів і пряників у глазурі, що їх продавали з великої вантажівки в центрі села щосереді. Коли то було? Ще за мільйонів? Еч, певно, що вже ні, гривні ходили. Перші – гарні, цупкі, зі старими руйнами Херсонесу й кримськими краєвидами на звороті. Усе тоді пахло чимось новим, навіть хата старої Кизилихи. А де вже ті хати? Ото що тільки краєвиди й лишилися. Он як гордо спинаються над нами.

Посеред тихої степової рівнини самотнім велетом здіймався земляний узвишок, випинаючись до неба, наближаючи землю до хмар. Здавалося, що вони, ті хмари, і ночували тут такі – впливали з порослого різнотрав'ям черева землі, розходилися серед блакиті, здіймалися вище й летіли далі в світ.

– Нам туди, – вказала Маргарита на самісінький вершечок. – Ми якраз вчасно.

Підіймалися. Вітер грався їхнім довгим розпущеним волоссям, цілував тіла, пестив, шмагав, обплутував своїм нестримним прохолодним еством, нагадуючи, що свобода – це те, чого ти не можеш торкнутися, але відчуваєш кожною клітиною. Вітер підганяв їх у спину, ніби й сам хотів скоріше дістатися вершечка тутешнього світу, аби вхопитися за першу-ліпшу, народжену з озерних вод, хмару й гайнути з нею туди, де Маргарита бувала що сну – у минуле.

Цьогоріч це й Мартин шлях теж. Вони з братом домовилися, що почергово супроводжуватимуть матір. Приїздили заздалегідь, ніби випадково, погостювати й потрапляли точнісінько на потрібні дні. Не пускали Маргариту до хмар саму, наче боялися, що та не повернеться, розчиниться у спогадах. Щоразу цей спекотний літній день укривався памороззю колись пережитого.

– Ти диви-но, де-не-де ще й досі трапляються самотні стебельця мальв, – кроки Маргарити були непевними, але вона точно знала, що має бути тут.

Роман Буданов

Письменник, сценарист телесеріалів і рок-музикант. Народився 1984 року в Луганській області. Працював на шахті, кам'яному кар'єрі, був редактором і ведучим на обласному телебаченні та діджеєм на кількох радіостанціях. У 2014-му переїхав до Києва. Один із засновників літературного угруповання «Свідки Слова». Автор роману «Стахановський рух» і низки містичних оповідань. Публікувався в збірках «12», «Доторк зачаєного жаху», «Антологія письменників Донбасу "Порода"», «Агенція Незалежність», «Переступи» тощо. Щасливо одружений. Військово-службовець Збройних сил України.

Де ти знайдеш такого ангела

Я ніколи не вважав себе хікікоморі.

Єдине, що я маю спільного з тими нещасними не-
вдахами – живу в замкнутому просторі. Востанне
я виходив із хати на початку пандемії корони, мені
було вісімнадцять, і я саме вступив у виш – навчатися
тоді вже можна було дистанційно. Але, по-перше, не
страждаю від фобій, депресії чи інших ментальних
проблем. По-друге, на відміну від *класичних* хікіко-
морі, не сиджу на шиї в батьків. Взагалі родина зали-
шила мені в спадок небагато. Наприклад, від матусі
дісталися міцні й здорові зуби. Не мільйон доларів,
хоча, враховуючи мій стиль життя, – доволі непоганий
бонус. Лише бабуся, хай земля їй буде пухом, мала
сяку-таку матеріальну спадщину – власне, саме цю

двокімнатну хату в старезному будинку на Подолі, що стала моєю відлюдницькою обителлю.

Мене звуть Женя Бондар (він / його), і на своєму каналі я розповідаю про крипту, електронні гаманці, вивід коштів, роботу бірж і таке інше. Якщо ви цікавитесь цією темою, то могли дещо чути про Бонда. Грошей я заробив достатньо, аби мати все що схочу, водночас уникаючи особистих контактів із рештою людства. Сьогодні це легко. З рідними та нечисленними друзями я й так уже давно спілкувався лише онлайн. Будь-які товари можна замовити в інтернет-магазинах. Вантажні мультикоптери «Нової пошти» доставляють посилки прямісінько до балкона моєї старенької хати. І ніяких тобі кур'єрів. Сучасний світ просто створений для самотників.

Одне слово, життя цілком мене влаштовує.

Точніше, влаштовувало до сьогоднішнього дня.

Рівно о десятій вечора я готуюся до сну та чищу свої, бляха, міцні та здорові зуби. Чіткий розклад дуже важливий – допомагає тримати у формі тіло, а голова – макітру. Власне, це перше правило, яке має бути вписане в біблію самотників, що її колись я неодмінно напишу. Отож рівно десята вечора, згідно з розкладом я кресаю щіткою зуби й витріщаюся в дзеркало на свою збіса задоволену після вдалого робочого дня мармизу. І тоді бачу *це*.

Воно з'являється у віддзеркалені лише на мить, майнувши коридором повз прочинені двері ванної. Низенька постать, заввишки не більш ніж метр двадцять. Можна було б припустити, що це якась малолітка

влізла до моєї хати. Наприклад, з *хуліганських мотивів*. Якби не обличчя... Я повільно озираюся, і м'ятна біла піна скрапує на футболку з роззявленого рота. Присягаюся, у привида було обличчя моєї бабці. Хіба що її лице, якщо мені не зраджує пам'ять, ніколи не мало такого перекошеного від сказаної люті виразу.

Мить подумавши, я хмикаю: який іще нахрін привид? Це ж смішно. Так, я *когось* побачив, а інше домалювала уява – ну, знаєте, гра світла і тіні й усе таке інше.

Але *кого*?

– Гей, ти! – кидаю щітку в рукомийник і, розмазуючи по футболці плями від зубної пасти, визираю в коридор. – Альо!

Але знаєте, що це насправді було?

Початок кінця такого стабільного й кльового життя, яке мені збіса подобається.

Але я про це ще не знаю. Я обшукую квартиру, зазираю навіть туди, де сховатися ніяк не вийде. Наприклад, під ліжку, настільки низьке, що *непроханий гість* під ним точно не поміститься. Я все ще впевнений, що це якийсь, бляха, тупий розіграш. Але входні двері замкнено, балкон також зачинений зсередини. Вікно у вітальні на провітрюванні, однак у шпарину навіть пташка не проскочить.

Ну... Мені могло, зрештою, просто привидітися. Перепрацював, як то кажуть, заснув на ходу й побачив сон наяву. Типу, галюцинацію. Та аж ніяк не свою покійну бабцю.

Я і справді останнім часом забагато працюю. Частенько засиджуюся допізна, записуючи ролики для

свого каналу, не дотримуюся режиму, порушую свої ж правила. От і маєш.

Наступного дня витрачаю купу часу, аби знайти необхідні речі – вони зовсім не там, де мають бути. Підозрюю, що я сам їх і переклав, просто не пам'ятаю. Можливо, це щось типу... сомнамбулізм? Швиденько гуглю – і знаєте що? Все ж, бляха, сходиться: перетом, слухові та візуальні галюцинації та провали в пам'яті. Бінго.

Та знаю я, гуглити власні симптоми – це тупо, обов'язково щось та й знайдеш, а тоді призначиш сам собі лікування, звісно, неправильно, і бла-бла-бла. Але який у мене вибір? Тож я просто знаходжу в аптечці снодійне, перед сном закидаюся парочкою коліс і спокійно вирубаюся.

Прокидаюся від крику.

Від власного крику – бо бачу прямисінько перед собою страшенно спотворену гримасу: неприродно широко роззявлений рот – чорне провалля, вибалушені очі, розпатлане волосся, але...

Але це я.

Це моє обличчя.

Я стою перед дзеркалом у ванній і волаю від жаху.

Як сюди потрапив, звісно, не пам'ятаю. Лягаю знову й думаю про дві речі: я вже не хочу дивитися в дзеркало на свій писок. І я вже не хочу спати. Утім, за якусь хвилину мене засмоктує сирий і холодний, як могила, сон без сновидінь.

На ранок виявляю, що всі шафки на кухні відчинено, а всі гробані шухлядки висунуто. Ножі й виделки

акуратно розкладені рядочком на столі. Має збіса моторошний вигляд. Але не сумніваюся, що зробив це я сам. І знаєте що?

Я маю це побачити. Я маю знати, що насправді відбувається.

Ввечері встановлюю телефон на штативі так, щоб у кадр потрапляло моє ліжко. Закидаюся снодійним, хоч воно й геть неефективне. Але вирубаюся доволі швидко.

У мене в руках петля.

Старанно й винахідливо скручена петля з двох шкіряних ременів Levi's. Прикріплена пряжкою в шпарині між прочиненими дверима та одвірком. Надійно прикріплена. Глибоко вдихнувши, задкую та падаю на сраку. За вікном іще глупа ніч, світло ввімкнене. Я зиркаю на конструкцію і тремчу від крижаних хвиль поступового усвідомлення.

Є такий спосіб самогубства. Влізти в закріплену на дверях петлю, повільно підгинати ноги, доки не знепритомнієш і не задихнешся. Самогубці-невдахи кажуть, що це відносно безболісний метод.

Телефон усе ще фільмує. Я знімаю його зі штатива й передивляюся запис. Фаза сну, коли сновиди починають виявляти активність, настає десь за годину-дві. Так і є. Я починаю крутитися, борсатися, стягую із себе ковдру. Але... якщо придивитися...

Якщо добре придивитися, то видно, що в кадр потрапляє ще *хтось*. Хтось сидить наді мною, у голові ліжка, і шепоче. Тремтячими руками збільшую гучність, прикладаю телефон до вуха й чую голос. Слів не

розібрати, але відтак я встаю, вмикаю світло і спокій-
ненько, навіть якимось діловито, ніби збираюся в офіс,
скручую петлю. І, на щастя, прокидаюся, перш ніж
натягаю її на шию.

Я знову гуглю, та сомнамбулізм мене вже не ціка-
вить. Я не звичайний сновида. Насправді все набагато
гірше. Випадково натикаюся на форум – *Парапсихоло-
ги України*. Ви здивуєтеся, але форуми не зникли
разом із аською й татусевими одноглазниками. Вони
живі, ба більше, мають доволі активну аудиторію. В ін-
шій ситуації це здалося б мені кумедним фактом, але
зараз я покірно реєструюся й завантажую свій відос.

Коменти в треді з'являються майже одразу, а значить,
я не божевільний, і на відео таки є хтось, крім мене.
Парапсихологи України називають це *астральною
проекцією* або *ефірним тілом*. Простіше кажучи, при-
видом. Але мені пофіг на визначення. Я хочу знати інше.

Як мені позбутися цієї, бляха, проєкції, поки вона
не позбулася мене?

Аж тоді котрийсь *адент*, який має всього кілька
дописів на форумі, каже, що це не привид моєї бабці.
Він каже, що це демон, який лише *приміряв* її обличчя.
А відтак дає дивний, на перший погляд, рецепт.

Викликати янгола.

Він каже, що янгол ліквідує нечисть *будь-якого рівня*.
Спосіб насправді доволі простий. І зробити це я можу
сам, без жодної допомоги.

Головне – вірити.

Не думаю, що в мене є вибір.

В інтернет-магазині швидко знаходяться необхід-
ні для ритуалу речі. Дрон «Нової пошти» доставляє

експрес-посилку вже о шостій ранку. Нашвидку розставляю по периметру вітальні свіжі гвоздики у кришталевих вазах, запалюю свічки та ароматизовані палички із запахом сандалового дерева. Одну свічку встановлюю посередині вітальні й стаю перед нею на коліна.

– Ангеле, даний мені Богом, до тебе звертаюся, до тебе закликаю. Про допомогу прошу, ради потребую, – бурмочу тричі, звівши долоні перед собою.

Усе це насправді так крінжово, просто капець. Але зараз я ладен зробити все що завгодно. Якби для обряду треба було жерти лайно, присягаюся, я взяв би велику ложку.

Зо хвилину сиджу в тиші із заплученими очима. Бо ритуал, власне, нічого більше не передбачає. Ні тобі підпису власною кров'ю, ні жертвоприношення у вигляді...

Мені в обличчя наче хтось дмухає. Чи це просто протяг. Так чи так, коли я розплющую очі, свічка, що стоїть переді мною, куриться білим димком. Вона погасла.

Усі свічки погасли.

Більше нічого не відбувається, в усякому разі нічого помітного. Але головне ж вірити, так?

Година йоги, сорок хвилин кардіо.

Душ.

Сніданок.

Я знову дотримуюся режиму. Про ніч намагаюся не думати, поки робочий день у розпалі. Записую чергове відео для каналу, а відтак підключаюся до відеоконференції з *інвестором* – проконсультувати щодо крипти.

Її звуть Елі. Майже одразу стає зрозуміло, що інвесторка знає про ринок криптовалюти не менше від мене. І вона нарешті зізнається:

– Насправді я просто хотіла познайомитися з тобою особисто. Ти ж справжня зірка. Про Бонда легенди ходять, – спершись на лікті, вона кладе підборіддя в долоні, кліпає великими блакитними очима й каже: – Це правда, що ти заробив перший мільйон у вісімнадцять?

У сімнадцять узагалі-то. Та Елі не чекає на відповідь і веде далі:

– Але мене цікавить у тобі інше, – вона зазирає мені прямісінько в очі, ніби нас не розділяє екран і хер-зна-скільки кілометрів (як з'ясується пізніше, зовсім небагато).

І вона каже:

– Я теж хікікоморі.

Я не хікікоморі. Але пояснювати нюанси чомусь зовсім немає настрою.

Натомість ми говоримо і говоримо. Говоримо і говоримо, хоч я пропустив уже кілька зумколів з інвесторами. Ми говоримо про служби доставки, про важливість режиму, про спорт, книжки, кіно, про новий альбом «Джеронімо», серіали на «Нетфліксі», про порно й побутові дрібниці. Елі розповідає, як сама себе стриже – у неї коротка чоловіча зачіска з виголеними скронями. І взагалі вона доволі андрогінна, має маленькі, майже пласкі груди – це добре помітно навіть під розтягнутою *хікікоморською* майкою. Не знаю чому, але це робить її ще привабливішою.

Ми говоримо до пізньої ночі й, уже не пам'ятаю як, але я таки вирубаюся.

Світлана Васильченко

Народилася на Донеччині. 2013 року вступила на магістратуру ДонНТУ. За рік почалися бої за ДАП, тож навчання довелося припинити. Світлана повернулася до рідного міста, де перебувала і під час активної фази АТО. Лишаючись в окупації, працювала журналісткою в українських онлайн-медіа. Тоді ж почала писати дебютний роман «Острів забутої Пасхи», роботу над яким завершила вже в Ірпені. В 2023 році він вийшов у видавництві «Темпора». В 2025 році вийшов другий роман письменниці «Львівгеррол».

Портрет невідомої

У польоті, кажуть, найважче – зліт та приземлення. Суто статистично щось може піти не так на початку або в кінці. Та у міжнародних польотах головне – пережити митницю. А коли декларація про перевезення заповнена правильно, і багаж уже перевірено, і попереду – лише паспортний контроль...

Руслана смикається від звертання до неї.

Спочатку вона просила колег називати її Руся – так ніби простіше. Та дехто, попри прохання, часто писав її ім'я через латинську *i*, а не *у*, і це викликало неприємні давні асоціації. Врешті, Руслана вирішила, що на повне ім'я краще: навіть коли вимовляли з помилкою, вона терпляче виправляла.

– Вибачте, колега замовляв квиток, – озирається, – і помилково додав зайву *s*. А наступна *l*, а не *i*... Але це моє місце, і мій квиток!

– Документи на перевезення, будь ласка, – митник вчитується у заповнену декларацію.

– Ось, будь ласка, державний дозвіл.
– Тут сказано, що знайдені при розкопках у 2013 році...
– І незаконно вивезені. Музей знаходився в окупації.
– А як щодо вас? Так, ви, юначе. Підійдіть, – кличуть із сусіднього вікна. – Хоч своє ім'я ви, сподіваюся, написали правильно?

– Тепер я теж сподіваюся.
– Часто буваєте в Києві?
– Останнього разу був, коли ще працювали аеропорти. І от зараз.

– Проходьте, – митник повертає паспорт та квиток. – Колегу зачекаєте у салоні.

Руслана підтягується за кілька хвилин. Займає своє місце, пристібає пасок і визирає в ілюмінатор. Мовчить, аж поки літак не підіймається у повітря. Вже коли він стабільно планує у небі, її погляд знову стає присутнім.

– Кажуть, головне – зліт і падіння? Тобто приземлення...

– Кажуть, головне – не затримуватися при пересадках, – вона сміється, аж тут прислухається до голосу пілота.

– Шановні пасажери, – звертається той, – через негоду наш літак приземлиться в аеропорті міста Ужгород. Просимо поставитися з розумінням та бажаво приємного польоту.

– У мене дивні давні флешбеки.

– Що за флешбеки?

– Коли тільки через Львів чи Ужгород можна було їздити. Квитки на потяг, правда, міняти доведеться... Тоді вже на місці, – Руслана ставить телефон в авіарежим. – Сподіваюся.

Вона зовсім не виглядає засмученою, чи спантеличеною, чи стривоженою. Здається, для неї все трішки рутинно – навіть роки після закінчення війни.

– Not the first time, так?

– Зворотний шлях завжди трішки легший. І це я тобі ще, мабуть, не розповідала, як ми їх рятували. Восени чотирнадцятого. Не розповідала ж?

– Та не встигла поки.

– Загорнули в коробки, заховали під капотом, закинули килимами. А під них ще городину якусь, типу їдемо з села. І так довели до Запоріжжя. Звідти музей ще потім довго працював. Аж до двадцять другого...

– А в дорозі як – зупиняли, перевіряли?

– Зупиняли, і перевіряли. На нашому блокпосту просто показали документи. А на перших треба було вигадати переконливу історію. І що найцікавіше, вона була переконливою *щоразу*...

– Шановні пасажери, наш літак здійснює посадку в аеропорті міста Ужгород. Дякуємо, що обрали наші авіалінії.

Кажуть, у польоті найважче – зліт та приземлення. Ну і ще митниця.

– З якою метою прибули до України?

– Повертаємо державі Україна її власність.

– Маєте де зупинитися?

– Ще й не прибули. Попереду довга дорога.

– Нехай буде безпечною, – митник повертає документи. – Далі!

Стіни аеропорту рясніють свіжими банерами. Мобільні оператори переконують, що в них дешевший тариф у роумінгу, міжнародні бренди повідомляють,

що *нареши*ті повернулися або відкрили першу офіційну точку продажу в Україні.

Сонце вже майже сіло, та у вікнах відбивається ще трохи світла.

– Так, є місця на «Інтерсіті», прямий, – Руслана гортає застосунок. – За дві години. Тоді квитки з Києва повертаю.

– Я поки спіймаю таксі.

Водій обережно приймає валізи, дослухавшись до прохання, що їхній вміст дуже крихкий. *Дуже*.

– Залізничний вокзал, так? – уточнює він, виставляючи навігатор.

– Так, все вірно.

– Пан вперше в Ужгороді? – питає, почувши акцент.

– Був колись, дуже давно. Частіше по роботі буваю у Києві.

– А пані?

– Живе на вокзалі, – озивається Руслана. – Робота така останнім часом.

– А що ж у вас там таке крихке?

– Історична цінність.

– О, я колись історією цікавився, – водій помітно пожвавився. – Ви ж знаєте, що наша цивілізація давніша за єгипетську? От трипільці ще п'ять тисяч років тому...

– Так, ходив такий міф, – посміхається Руслана.

– Що значить *міф*? Це неправда?

– Все трішки складніше. Та будь-яка історія здаватиметься правдою, якщо її переконливо розповісти. Нам же ви повірили.